tum fauore stipulatoris. Et de isto sūt metra que dicta sunt. s. de ver. obliga. Hat si quis ita. Et si aliquid promissum sit dari in nundinis. peti potest in principio nundinarū vt ff. ad trebel. l. qui filium. Sabinus.

¶ Notandum secundo. q̄ q̄n aliquid promissum est pure. non potest peti donec promissor commode hoc potest tradere vt l. continuus. Illud ff. d̄ verbo. obliga. Et licet promissor statim tradere posset non tamen tenetur statim tradere vt. l. q̄d dicimus ff. de solutio. Sz datur ei certum tempus. fm aliquos. x. dierum. vt ff. de constitu. pecu. l. promissor. Hi. Vel fm aliquos tempus datur ad arbitrium iudicis. vt ff. de iure delibe. l. i. Qui iudex nō debet statuere tēpus nimis breue. nec nimis longum vt l. ratum ff. de solutio. Ex quo patet. q̄ quādo aliquid relinquitur arbitrio iudicis. non debet ipse stare in extremis. sed seruare medium. ¶ Cum igitur hodie penitentie sunt arbitrarie. nō debet cōfessor peccantibus inūgere nimis aspera penitentiam iuxta ca. penitentiales nec nimis leuē. sed debet tenere medium. fa. ca. tempa ⁊ ca. alligāt. xxvi. q. vij.

De fideiussoribus.

Sic continuatur Dictum est supra de stipula. Et quia obligatio fideiussoria cōmuniter fit per stipulationem vt l. blanditus C. eo. Idcirco cōsequēter tractatur. de hac obliga. fideiussoria ⁊ Rubricatur iste titu. de fideiusso.

PRo eo Sic sūmatur Cuilibet obligationi etiam naturali tātū vel ciuili potest accedere fideiussor. hoc di.

☞ Notādum primo. q̄ quintuplices sunt psone que pro alijs obligantur scilicet fideiussor. mandator. constitutor. sponsor ⁊ expromissor vt. l. in personā Hi. ff. de pactis. que sic differunt quia fideiussor fit per stipulatōnē. Et potest precedere vel sequi obligationē principalem Mandator autem potest fieri solo consensu et regulariter precedit obligationē vt mando tibi vt mutues titio pecuniā Constitutor vero sequitur obligationē. Sponsor accedit principali obligationi non rogatus id ē qui non rogatus pro alio intercedit vt cōstituo me soluturum quod ticius tenetur tibi. Expromissor qui promittit p alio non obligato vt in domino qui cōstituit procuratorem et pro procuratore promittit iudicatum solui. et tamen procurator non est obligatus vel etiaz liberat eū. vt cum quis promittit domino q̄ seruū manumittat vt. l. eleganter Hi seruus pactiōis ff. de dolo. et l. stichū Hi de solutionib⁹. Et habent omnes isti beneficium fideiussionis. scilicet q̄ fideiussor non potest excuti nisi ei⁹ principalis sit excussus vt aucten. presente C. de fideiusso. habent etiā beneficiuz epistole diui adriani. de quo ℈ Hi si plures. Fallit tamen istud. si fideiussor aut promissor interceſſit animo nouandi vt in l. si vero non remunerandi Hi. ff. manda. Est autem nouatio prioris debiti in aliam obligationem transfusio et nomē accepit a noua obligatione. q̄ cū fit nouatio noua constituitur obligatio vt prior perimatur. hec probantur. l. prima in prīcipio ff. de nouatio. Fit autem iteruentu noue persone vn de eoipso q̄ alius promittit mihi id in quo tu mihi obligabaris. fit nouatio id ē prioris obligationis in aliam transfusio et tu liberaris ipso iure. hoc vez hodie. si expressū sit q̄ nouandi animo hoc actum sit.

¶ Notandum scdo. q̄ fideiussores inuenti sunt vt magis cautum sit creditoribus. vt hic et infra de repli/

De fideiussoribus.

catio ℣ finali. Et est cautio fideiussoria bonea et plena Cautio tamen pignoraticia est plenior. quia melius est pignori incumbere ꝙ in ꝑsonam agere vt ℣. de obliga. que ex delict. nascũ ℣ furti

¶ Notandũ 3°. ꝙ obligationi fideiusso rie ꝑt accedẽ alĩ fideiussor vt sit fideiussus fideiussor. ⁊ tũc ꝓma obligatio fideiussoria dicit ꝓncipalis respectu secũde vt l. grece ℣ fi. ff. e. Et cessante ꝓncipali obligatiõe cessat vtraq; fideiussoria vt l. cũ lex ff. eo. Et fa. l. nõ dubium C. de legi. Et ꝑt accipi ꝑcũ ꝑ fideiussione vt l. si vo nõ remunerãdi ℣ marc° ff. mandati.

¶ Notandum quarto. ꝙ obligationi naturali tantũ potest accedere fideiussor. vt hꝫ ff. eo. l. fideiussor ℣ fideiussor. vt quando seruus obligatur domĩo cui licet non possit ciuiliter obligari naturaliter tamen ei obligari potest vt ff. de cõdictio. indeb. l. si id qđ. Tunc seruus potest dare fideiussorem domino suo. Econtra tamen dominus non potest ſuo fideiussorem dare. Et ratio est. quia alle fideiussor obligaretur seruo. et per ꝑns domino. Et ita idem obligaretur eidẽ et pro eodem. qđ esse non potest. vt l. si quis pro eo ℣ i. ff. eo. Seruus tñ non potest esse fideiussor vt ff. eo. l. seruo inscio.

¶ Notandum finaliter. ꝙ obligationi ciuili tãtũ ꝑt accedere fideiussor vt in eo ꝙ ꝓfess° ẽ debitũ spe future numeratõis pecunie de ꝙ ℣. ti. ꝓr. dicẽt Nãsti ꝑt accedẽ fideiussor. et habet eandez exceptionem sicut principalis reus vt C. de non numera. pecunia l. penul.

¶ Opponitur et videtur. ꝙ non omni obligationi potest accedere fideiussor. per l. i. C. ne fideiussores dotium dent.

¶ Solutio. ¶ Regulariter oĩ obligationi potest accedere fideiussor. sed fallit in obligatione de dote restituẽda vl̃ ꝑseruãda a viro constante matrimonio vt in l. in oppo. allegata. Cuius ratio ẽ ne oriatur suspicio perfidie. presumerz n. vir. ꝙ mulier sibi non confideret dotem cui confidit seipsam. ℣i tamen maritus vergeret ad inopiam possz isto casu fideiussor peti. vt notat bar. in l. si cõstante ℣ quotiens ff. solu. matrimonio.

¶ Fallit etiam in obligatiõibus de maleficijs cõmittendis quibus nõ potest accedere fideiussor vt l. si a reo ℣ fina. ff eodem.

Fideiussor. Dñmatur sic. Obligatio fideiussoria transit ad heredes Et potest precedere vel etiam sequi obligationem ꝓncipalem. hoc dicit. Et ꝓz intellectus tertius.

☞ Notandum primo ꝙ obligatio fideiussoria transit ad heredes actiue et passiue id ẽ ad heredes creditoris ⁊ ad hẽdes fideiussoris siue dictũ sit siue non concor. l. potest ℣ i. ff. eo. Nec prodest in isto casu heredi cõfectio inuentarij si hereditas non sit sufficiens ad soluẽdũ vt notat bar. in l. fideiussor ℣ in fideiussorem ff. qui satisda. cogunt. Sic etiam omnis obligatio que nascitur ex contractu vel quasi transit ad heredes vt ff. đ actio. et obligatio. l. ex contractibus Si tamen ꝓncipalis obligatio nõ trãseat ad heredem vt est actio furti. vel similis obligatio coherens ꝑsone. tũc etiam fideiussoria accedens tali obligationi nõ transit ad heredẽ vt l. si euz ℣ q̃ iniuriaz ff. si quis cautio.

¶ Notandũ scdo ꝙ obligatio fideiussoria ꝑt ꝓcedere vel sequi principalem obligationem Possumus enim sic dicere Fideiubeo pro ticio in eo ꝙ sibi credes vel credidisti vel credis Nã ad ista oĩa tempora põt referri fideiussio vt l. quoniam ℣ fina. ff. de vsufruc. earũ rerũ que vsu consu. Dicit tñ Johã. fabri ꝙ quãdo fideiussio ꝓcedit. tunc debz exprimi tempus futuruz Alioquin nõ valeret fideiussio. quia plus obligaretur fideiussor ꝙ principalis quod esse non põt

vt ff. eo ¶ fideiussores Secus est in mandatore qui semp̄ p̄cedit obligationē p̄incipalē l. si vero nō remunerādi ¶ si post ff. mandati. Sec⁹ etiā in p̄stitutore q̄ semp̄ sequit̄ vt in glo. in ¶ i. in auctē. de fideiusso. colla. i. et dictū est sup̄ eodez ¶ i. in p̄mo notabili.

Si plures. Qñ sunt plures fideiussores tūc singuli tenent̄ in solidū. Pōt tn̄ excipā dictā adriani excipe cōtra creditorē vt solū p̄ p̄te cōuenianť Et si vn⁹ eoz nō ē soluendo tpe litis cōtestate tūc alij solui tenent illā p̄tē. Si etiā vn⁹ fideiussor soluit creditori totū nihil repetit ab alijs sed imputet sibi q̄ nō excepit/hoc dicit

☞ Notādū primo. q̄ licz qñ sunt plures fideiussores ipo iure singuli teneantur insolidū/ datū tn̄ ē fideiussorib⁹ remediū ex epla diui adriani vt p̄ exceptionem repellāt creditorē ⁊ vt nō teneant̄ soluere nisi pro p̄te eis cōpetente. si oēs sint soluendo tpe litis cōtestate/ et si vnus vel plures illo tpe nō sint soluendo reliqui soluere debent. Et datur istud beneficiū p̄ viam exceptiōis ⁊ nō actiōis. Et ideo si vn⁹ totū soluit et p̄incipalis pro quo fideiusserūt nō ē soluēdo ipe nihil repetit ab alijs fideiussoribus/ quia soluit quod debuit Et de ista epla loquit̄ textus C. de cōstitu. pecu. l. finali.

¶ Notādū secō. q̄ aliqui dixerūt q̄ hodie nō sit op⁹ ista epla diui adriani/ qz fideiussores plures hodie ipo iure nō vidēnt teneri nisi p̄ p̄te. in auctē. de duo reis stipulandi ¶ i. Veli⁹ tn̄ dicit q̄ ille textus loquit̄ de duobus reis stipulandi et debendi et nō de fideiussorib⁹ Nā duo rei debendi ipo iure tenent̄ scz quilibz pro p̄te sua Sed ista epla hodie locū habet in fideiussorib⁹ vt h.

¶ Notandū tertio q̄ licz fideiussores plures expresse obligant se q̄ quilibz teneatur insolidū tn̄ adhuc hñt bñficiuz diuisionis. non ex epla diui adriani. ⁊ ex aucten. hoc ita C. eo.

¶ Notandum finaliter. q̄ ista exceptio non p̄rie est peremptoria. quia nō primit totam actionē Nec p̄rie est dilatoria que debet opponi ante litem cōtestatā. vt C. de pba. l. exceptionē ⁊ potest dici anomala. vt hic in g. Nec ē fauorabilis sicut velleia. vt ff. de condi. indeb. l. qui exceptionē. Et ideo solutū p̄ istā exceptionē non repetitur sicut in velleia. vt in l. repetit̄ ff. de p̄dicti. indebi.

☞ Opponi ⁊ videtur. q̄ qñ sunt plures fideiussores non habeāt beneficiū diuisionis p. l. si. ff. rē pupilli saluā fore.

¶ Solutio ¶ Regulariter habent bñficiū diuisionis. Fallit tamē in quibusdam casibus. Primo in fideiussoribus tutoz ⁊ hoc fauoē pupilli vt in l. ī op. allegata. ēius tutores habeant diuisionez. quia illi eque principaliter sunt obligati et simul. Secō fallit in fideiussoribus fideiussoruz vt in l. si plures ¶ fi. ff. eo. Tertio fallit qñ vnus nō ē soluēdo tempore litis p̄testate. vt hic. Quarto qñ sunt plures fideiussores p̄ vna sūma. tamē respectu diuersoz creditoruz vt. l. si a ticio. ff. eo. Quinto si fideiussor negat se fideiussorem vt ff. eo. l. si dubitatur ¶ ita. Et sic p̄t mendaciū p̄dit bñficiū quo alias vti posset Idem est in socio. quia p̄ter mendaciū cōpellitur facere vltra id q̄ p̄t. quod alias non fieret vt l. si vnus ff. p̄ socio Sexto fallit si fideiussor renunciauit bñficio epl̄e diui Adriani vt in g. in auctentica. h̄ ita C. eod.

¶ Opponitur finalī et videtur. q̄ quādo vnus fideiussor non est soluēdo alij per hoc non onerant̄. vt hic dicit̄ p̄ l. ij. ¶ si quis. ff. ad. l. rhodiam de iactu. ¶ Solutio. ¶ Illa l. legit̄ in alio casu. videlicet qñ merces p̄iciuntur in mare p̄ter tempestatem vt nauis allegat̄. Et dicitur ibi q̄ pauptas vectoz qui tenent̄ ad damnū istaz mercium. si essent soluē

do non onerat magistrū nauis solū. sed etiam hoc redundat in alios. Et ratio est. quia magister nauis non tenet in solidum Et ita non est simile de fideiussoribus quoz quilibet tenet in solidū.

Fideiusso. Fideiussor non pt in plus obligari q̄z principalis reus obligatus est. sed bene ut min⁹. hoc di.

¶ Notandum primo. q obligatio fideiussoria non potest esse durior q̄z obligatio principalis. vt hic dicit et concor. l. grece. ff. eo. Et ratio est. qz obligatio fideiussoria est accessoria in qua ñ pt plus esse q̄z in obligatione principali.

¶ Notandum scdo. q q̄ plus est in obligatione fideiussoria. q̄z in principali. tunc obligatio fideiussoria est penitus nulla. Nec valet in eo quod ē in principali obligatione. quia vtile p inutile vitiatur in ſsepabilibus vt. l. pecunie fenebres ff. de vsu. lex. n. dedit hanc formaz obligationi fideiussorie vt sit in tantūdem vel min⁹ et nullo modo in plus. q forma est indiuisibilis. vt nota. p bar. in l. grece. ff. eo.

¶ Notandum finalit. q plus dicitur quatuor modis. s. re. tpe. causa et qualitate vt. ff. de actio. plus autem.

¶ Opponit z videtur. q plus potest esse in accessione q̄z in principali p. ff. si tamen. s. de re. diuisio. ¶ Solutio ¶ Quā do dicitur hic. q non pt esse plus in accessione q̄z in principali. hoc intelligit in obligatōne accessoria. ff. autē. si tñ. nō loquit in obligatiōe. q̄z in accessione vni⁹ rei ad aliā. ¶ Sed tunc replicat de l. nō quēadmodū ff. de iudi. que loqt in obliga. ¶ Solutio ¶ Licet in illa. l. fideiussor pt obligari an principalem reū. vt scilicet obligatio fideiussoria p̄cedat pncipalem obligationē. ibi tamē non dicitur q obligatur in plus fideiussor q̄z reus principalis.

¶ Sed itez replicatur de. ff. si. ff. si at nec illud. s. eo. ¶ Solutio ¶ In illo ff. si. dicitur q obligatio fideiussoria bene ē efficacioz. quia naturalis et ciuilis. q̄z est principalis que est naturalis tm̄. nō tñ est in plus.

Si quis autem De fideiussor q̄ soluit p reo. repetit ab eo p actōnē mādati. Et potest fieri fideiussor per verba cuiuscunq̄z ideomatis. hoc di.

¶ Notandum primo. q fideiussor soluens pro reo. habet contra eum actionem mandati ad repetendum illud qđ soluit. quod verum est. si fideiussit pro presente. Si autem pro absente et consentiente habet actionem negotiorum gestoruz vt l. ex mandato. ff. si fideiussor. ff. mandati. Creditor autem habet contra fideiussorem actionem ex stipulatu. vt. l. blanditus C. eo.

¶ Notandum scdo. q fideiussor potest sponte soluere pro reo. si non faciat in fraudem. nec habet expectare vt cōpelatur a iudice. Aut soluere in presentia iudicis vt l. idem. ff. fideiussores ff. mandati. sicut debitor pupilli habet soluere cum decreto iudicis. si plene vult liberari. vt. s. an. ff. nunc admonendi. de his quibus aliena. non licet. dictum est.

¶ Notandum tertio. q fideiussor non potest debitum a reo petere. antēq̄z ipse soluerit. vt ff. de condictio. in debi. l. ī debitam nisi in aliquibus casibus. Primo si hoc actum sit. vt ad tempus obligetur. et si principalis tunc non soluat. fideiussor ab eo petere potest. Scdo si fideiussor condemnatus sit vt soluat. Tertio. si principalis post fideiussionē dissipat bona sua. Quarto si fideiussor longo tempore steterit in fideiussione vt l. si pro ea C. mandati et l. lucius ff. mādati. Qđ autez fuerit longum tempus. discernitur per arbitrium iudicis. iuxta qualitatem summe et conditionem p sonarum. vt in glo. in d. l. si pro ea.

Quito si fideiussor obtulit et ꝓsignauit. pecuniam vt.l. qui mutuū.ff. fideiussor ff.mandati. Sexto si velit fideiussor in longinquas ptes pgere vel etiam principalis.vt vult specula.in ti.de manda. ff.specialia.ꝙsi.quod si fideiussor. Septimo.si habeat instrumentū qđ ab aliquibus appellatur gnarātisatū.quod habet paratam executionem ꝑm formam statuti aliquorum locorum. quales sunt in multis locis littere scabinales.vt nota.per bar. in l.fideiussor pro venditore ff.de euictio. Et quando in istis casibus fideiussor petit debitum a reo.tunc ipse habet docere qđ reus est liberatus vel habet cauere.si conueniatur ꝙ defendet eum.vt l.si ex duobus.ff.quotiens ff.iudicatum solui.

Notandum quarto.ꝙ fideiussor regulariter potest a reo petere.si solutꝫ pro eo.in quibusdam tamen casibus fallit. Primo si fideiussit eo inuito. Secundo si habuit animū donādi. Tertio si fideiussit in rem suam.vt l.si remunerandi.ff.si passus ff. mandati. Quarto si actum sit ꝙ non repetet vt ea l.ff.marcellus. Quinto si mandatum non sit obligatorium vt.ꝫ.mandati.ff. illud. Sexto si non opposuit exceptionem quā debuit opponere.vt l.fideiussor.ff.mandati.

Notandum finaliter. ꝙ sub quibuscūqꝫ verbis potest fieri stipulatio. sub illis potest etiam fieri fideiussio. iuxta illud quod dictum est .ē.de verbo. obligatio.ff.in hac re.ꝙsi vtrum.

In stipulationibus

Summatur sic. Quod scriptum est de obligatione fideiussoria presumitur solenniter actum. hoc di.vsqꝫ ad finē tituli.

Notandum.ꝙ presumitur pro scriptura.vt ē.de mutuli.stipula.l.si scriptū. et ff.de verbo.obliga.l.sciendum.qđ verum est etiam de scriptura priuata. vt C.de non numerata pecunia.l.generaliter.et multo fortius de scriptura publica. vt C.de probatio.l.cum precibus.

☞ Opponitur et videtur. ꝙ non est presumendū solenniter actum quod ē scriptum.per l.quecūqꝫ.ff.finā.ff.de publica.et vecti. Solutio. Illa lex loquitur de solennitate extrinseca. hic autem loquitur de intrinseca.quia ex quo dixit fideiubeo vel promitto. intelligitur interrogatio facta eē quasi pars promissionis et sic nō est extrinseca solennitas cum sit pars stipulationis.

De litterarum obligatione.

Cōtinuatio satis nota est Dictū est.n. ē.de obligatōnibus que contrahuntur re.et verbis. Consequenter tractatur iam hic de litterarum obligationibus.

Olim quidam litterarum scriptura.

Summatur sic. Litterarum obligatio que olim fiebat certis nominibus que hodie non sunt in vsu. oritur. quando quis per scripturam confitetur se debere illud quod non recepit.qui olim habuit exceptionem non numerate pecuniae.vsqꝫ ad quinquennium. hodie autem vsqꝫ ad biennium hoc di.ad finē tituli.

☞ Notandum primo. De litterarum obligatio surgit quando quis confitē se debere spe future numerationis per scripturam quod nondū recep t. Et tō